

พรเทพ ทวีภรณ์

ผู้บริหารสำนักทรัพยากรบุคคล

บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

พินัยกรรม

ยกเลิกสมรสก่อนสิ้นของตน ผลเป็นอย่างไร

ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กล่าวถึงเรื่องการจัดการทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาไว้ โดยแบ่งทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาเป็น 2 ประเภท คือ สิ้นส่วนตัวกับสินสมรส สำหรับสินส่วนตัวนั้น ได้แก่ ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่ก่อนสมรส ทรัพย์สินที่เป็นเครื่องใช้สอยส่วนตัว เครื่องแต่งกาย หรือเครื่องประดับตามควรแก่ฐานะ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ รวมถึงทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรสโดยการรับมรดก หรือโดยการให้โดยเสนหา หรือสิ่งที่เป็นของหมั้น ส่วนสินสมรสนั้น ได้แก่ ทรัพย์สินที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรส ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรสโดยพินัยกรรม หรือโดยการให้เป็นหนังสือ เมื่อพินัยกรรม หรือหนังสือยกให้ระบุว่าเป็นสินสมรส รวมถึงทรัพย์สินที่เป็นดอกผลของสินส่วนตัวนั้นด้วย

ในส่วนของการจัดการทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาได้แบ่งเป็นการจัดการในสินส่วนตัว โดยคู่สมรสผู้เป็นเจ้าของแต่ละฝ่ายจัดการได้เองโดยลำพัง **แต่ถ้าเป็นสินสมรสแล้ว จะต้องจัดการสินสมรสร่วมกัน หรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง** เช่น การขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนองซึ่งเป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ หรือการก่อให้เกิด หรือยกเลิกภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกิน 3 ปี การให้กู้ยืมเงิน ให้โดยเสนหา (เว้นแต่การให้ที่พอสมควรแก่ฐานะรูปของครอบครัว เพื่อการกุศล เพื่อสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา) การประนีประนอมยอมความ มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย รวมถึงการนำทรัพย์สินไปเป็นประกัน หรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงาน หรือศาล

การทำพินัยกรรมในสินสมรสนั้น เป็นการจำหน่ายสินสมรสอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผลเมื่อคู่สมรสผู้จำหน่าย

ถึงแก่ความตายลง มาตรา 1481 บัญญัติบังคับไว้ว่า สามี หรือภริยา แต่ละฝ่ายจะทำพินัยกรรมจำหน่ายสินสมรสเกินกว่าส่วนของตนไม่ได้ หากขึ้นทำพินัยกรรมยกสินสมรสเกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลอื่น พินัยกรรมนั้นไม่มีผลบังคับถึงสินสมรสที่เกินส่วนนั้น คงมีผลเฉพาะสินสมรสที่เป็นส่วนของผู้ทำพินัยกรรมเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่จะได้แย่งคัดค้านว่าสามี หรือภริยาทำพินัยกรรมยกสินสมรสเกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลอื่นได้นั้น มีเฉพาะภริยา หรือสามีอีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น บุคคลอื่นแม้จะเป็นบุตรก็ไม่อาจอ้างว่าได้ นอกจากนี้ถ้าทรัพย์สินที่ทำพินัยกรรมนั้นเป็นสินส่วนตัวแล้ว สามี หรือภริยาผู้เจ้าของย่อมมีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินส่วนตัวนี้ให้แก่ผู้ใดได้ทั้งหมด

มีปัญหว่าสามีทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินที่เป็นสินสมรสให้แก่บุคคลอื่นทั้งแปลง โดยภริยาให้ความยินยอมในพินัยกรรมจะมีผลทำให้บุคคลอื่นนั้นได้รับที่ดินสินสมรสนั้นทั้งแปลงหรือไม่

คำตอบ คือ แม้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งจะยินยอมก็ตามก็ไม่มีผล เพราะมาตรา 1481 นี้บังคับไว้โดยเด็ดขาด แม้อีกฝ่ายหนึ่งจะยินยอมก็ตาม สามี หรือภริยาที่ไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสให้ผู้อื่นเกินกว่าส่วนของตนได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1083/2540 ในการทำพินัยกรรมเกี่ยวกับสินสมรสระหว่างสามี ภริยาต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1481 ที่ระบุว่าสามี หรือภริยาไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้ ดังนั้น แม้ข้อเท็จจริงจะฟังได้ว่าโจทก์ตกลงยินยอมให้ ช. สามีทำพินัยกรรมยกสินสมรสของตนให้บุคคลอื่น ข้อตกลงยินยอมนั้นย่อมฝ่าฝืนตอบทบัญญัติดังกล่าว และยังขัดต่อความมุ่งหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646 ที่กำหนดให้บุคคลใด ๆ มีสิทธิทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้บุคคลอื่นได้ก็แต่เฉพาะ

ทรัพย์สินที่เป็นของตนเท่านั้น เหตุนี้ข้อตกลงยินยอมดังกล่าวไม่ทำให้พินัยกรรมที่ ช. จัดทำมีผลผูกพันไปถึงที่ดินสินสมรสที่เป็นส่วนของโจทก์ด้วย โจทก์ย่อมฟ้องขอให้ศาลพิพากษาแสดงว่าพินัยกรรมไม่มีผลผูกพันสินสมรสที่เป็นส่วนของโจทก์ได้

บทสรุปสังคาย ตามปกติสามี หรือภริยาต่างมีอำนาจจัดการได้โดยลำพังอยู่แล้ว เว้นแต่การจัดการที่สำคัญรวม 8 ประการ ตามมาตรา 1476 ที่ต้องจัดการร่วมกันทั้งสองคน หากสามี หรือภริยาจัดการสินสมรสไปในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ทำหนี้สินส่วนตัว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวได้ หรือร้องขอให้แยกสินสมรสก็ได้ นอกจากนี้ศาลยังมีอำนาจที่จะกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราวเพื่อจัดการสินสมรสตามที่เห็นสมควรก็ได้ เมื่อการจัดการสินสมรสกฎหมายได้กำหนดไว้ดังนี้แล้ว การที่จะยกให้บุคคลใดก็ตามต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินที่ยกให้นั้นมีแค่ไหนเกินส่วนของตน หรือไม่ และต้องระบุไว้ให้ชัดเจนมีเพียงแค่นี้จะได้ไม่มีปัญหาตามมาในภายหลัง

